

جایگاه زن

در اندیشه امام خمینی (س)

www.ketab.ir

تبیان

آثار موضوعی

دفتر هشتم

سرشناسه: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸.
عنوان و نام پدیدآور: جایگاه زن در اندیشه امام خمینی(س) / تحقیق مؤسسه تنظیم و نشر آثار
امام خمینی(س)؛ با همکاری مرکز مطالعات فرهنگی بانوان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

مشخصات ویرایشی: ویرایش ۲

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، ۱۳۸۴.

مشخصات ظاهری: هـ ۲۷۱ص.

فروست: تیبان، آثار موضوعی؛ دتره‌هشتم.

شابک: 5 - 034 - 335 - 964 - 978 ISBN:

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: چاپ اول = ۱۳۷۴. کتابنامه: ص. ۲۵۹ - ۲۸۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. --

پیامها و سخنرانیها / خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. --

نظریه درباره زن / زنان ایرانی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها / زنان در اسلام -- مقاله‌ها و خطابه‌ها.

شناسه افزوده: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، معاونت پژوهشی.

رده‌بندی کنگره: ۲ ج ۹ ز / ۵ / ۱۵۷۴ DSR

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵ / ۰۸۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۵۲۶۳۵

کد / م ۴۸۱

جایگاه زن در اندیشه امام خمینی(س) - تیبان آثار موضوعی (دتره‌هشتم)

تحقیق و نشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و نشر عروج

چاپ هجدهم: ۱۴۰۳ / ۵۰۰ نسخه

101027000200016

جایگاه زن در اندیشه امام

• فروشگاه شماره یک: خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخررازی، پاساژ ظروفی، تلفن: ۶۶۴۹۳۰۸۱ - دورنگار: ۹۱۵ - ۶۶۴۰۰۹۱۵

• فروشگاه شماره دو: خیابان انقلاب، چهار راه حافظ، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: امور نمایندگیها و نمایشگاهها، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳

• امور سفارشات و بازرگانی، تلفن: ۶۶۴۸۹۱۶۰

• فروشگاه مجازی مؤسسه عروج www.oroujpub.com

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

<http://imam-khomeini.ir>

• این کتاب با کاغذ حمایتی چاپ شده است

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	مقدمه
۱	فصل اول: زنان بزرگ عالم
۳	حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا <small>علیها السلام</small>
۳	ولادت حضرت فاطمه <small>علیها السلام</small> و روز زن
۷	شخصیت ملکوتی حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>
۱۱	خانه حضرت زهرا <small>علیها السلام</small> و برکات آن
۱۴	سیره حضرت فاطمه <small>علیها السلام</small>
۱۷	حضرت خدیجه <small>علیها السلام</small>
۱۹	حضرت زینب <small>علیها السلام</small>
۲۲	حضرت مریم <small>علیها السلام</small>
۲۵	فصل دوم: جایگاه و حقوق زن در نظام اسلامی
۲۷	مقام و کرامت زن در اسلام
۳۲	حقوق زن در اسلام
۳۸	نقش زنان در بنای جامعه اسلامی

۴۲	فعالیت‌های زنان در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی
۵۱	تعلیم و تعلم زنان
۵۸	آزادی زنان در نظام اسلامی
۶۹	حجاب اسلامی
۷۶	توصیه به حفظ و تداوم نهضت اسلامی

۷۹	فصل سوم: نقش خانواده و زنان در تربیت انسانها
۸۱	توجه جدی اسلام به همه ابعاد زندگی خانوادگی
۹۴	اهمیت نقش مادران در تربیت صحیح فرزندان
۹۹	اهمیت و شرافت مادری
۱۱۰	اثرات منفی جدا کردن فرزندان از دامن مادر
۱۱۵	اهمیت خانواده و وظایف آن در جلوگیری از انحراف فرزندان
۱۱۹	توصیه به حسن رفتار با اعضای خانواده

۱۲۳	فصل چهارم: نقش زنان در پیروزی انقلاب اسلامی
۱۲۵	تحول زنان در انقلاب اسلامی
۱۳۴	پیشقدم بودن زنان در نهضت
۱۴۴	حضور شجاعانه زنان در تظاهرات
۱۵۳	کمک‌های مالی زنان به مستضعفین

۱۵۷	فصل پنجم: زنان و دفاع مقدس
۱۵۹	وجوب دفاع از اسلام و مملکت اسلامی بر زنان
۱۶۴	آموزش نظامی زنان
۱۶۶	شرکت زنان در میدان جنگ
۱۶۹	فداکاری زنان در دفاع مقدس

۱۷۱ ..... شهادت و روحیه شهادت طلبی زنان

۱۷۶ ..... نقش زنان در پشت جبهه و پشتیبانی رزمندگان

۱۸۵ ..... فصل ششم: جنایات و نقشه‌های استعماری درباره زنان

۱۸۷ ..... خودباختگی و غرب‌گرایی

۱۹۲ ..... کشف حجاب

۲۰۳ ..... ورود زنان به مجامع و مجالس فرمایشی

۲۱۳ ..... ادعای تساوی حقوق زنان

۲۱۸ ..... سربازی بردن دختران

۲۱۸ ..... اختلاط زن و مرد

۲۲۴ ..... تظاهر به آزادی زنان در پیش طاعوت

۲۳۵ ..... فهرس

۲۳۷ ..... فهرست تفصیلی

۲۵۹ ..... فهرست مآخذ

۲۸۳ ..... فهرست منابع

www.ketab.ir

مقدمه

تاریخ بشریت مشحون از ستمهای بی شماری است که از سوی قدرتمندان و جباران علیه محرومان و مظلومان اعمال گشته است و هر از چند گاهی این مظلومان بوده‌اند که در پی ندای صالحی از تبار انبیا و اولیا، ستم‌شکنان برآشفته‌اند و با نثار خون خود و تحمل مصایب انبوه، رایحه‌ای از نسیم عدالت را به مشام جهانیان رسانده‌اند. اما دیر یا زود دوباره گنداب تفرعن و استکبار به مدد زر و زور و زور و عطر عدالت غالب شده و شامه حق‌طلبان را آزرده است. اما در این میان «زن» به عنوان نیمی از انبوهیت علاوه بر سهمی که از این ستم تاریخی نصیب برده، گرفتار ظلمی مضاعف بوده است که شرح آن دفتری قطورتر از دفتر حدیث ظلم عام بشریت می‌طلبد؛ چرا که زن به عنوان «همسر مرد» نوعاً شریک غم و سپر بلای شوی خویش بوده و حتی در بسیاری اوقات که ستم جباران یا محنت دوران، مرگ شوی وی را موجب شده است این زن بوده که باید بار مسئولیت را یک تنه بر دوش نهد. اما علاوه بر اینها زن چه به عنوان دختر در خانه پدر یا به عنوان همسر در کنار شوهر، یا خواهر در رابطه با برادران و به طور کلی زن در برابر مرد، از شأنی در خور، برخوردار نبوده است و غالباً به صورت عنصری ضعیف، پست، نامیمون و یا حداقل قابل ترحم، کرامت وی نادیده انگاشته می‌شده است.

هرچند در فرهنگها و جوامع مختلف و نیز در طول ازمنه تاریخ، این تمایز و اختلاف، شدت و ضعف متفاوتی داشته است؛ ولی متأسفانه استمرار و فراگیری آن غیرقابل

انکار است و در هر مقطع و زمانی رنگ و لعاب خاصی می‌یافته است که شرح آن خارج از حوصله و مجال کنونی است. آنچنان که می‌دانیم در جاهلیت عرب «زنده به گور کردن دختران» راهی بود که خانواده را از شرّ وجود اولاد مؤنث نجات می‌داد. صرف نظر از دوره کوتاهی در صدر اسلام که به مدد تعالیم و سنت نبوی و اهل بیت طاهرینش زن تا حدودی ارج و منزلت حقیقی خود را بازیافت؛ مجدداً همزمان با تجدید حیات و احیای نظامات پیشین که با رنگ و لعاب خلافت اسلامی آغاز گردید، جایگاه و منزلت زن نیز رجعتی دوباره یافت و به تدریج با گذشت زمان برداشتهای متحجرانه از اسلام، قیود و محدودیتهای فلج‌کننده‌ای را بر زنان تحمیل نمود تا آنجا که حتی تا همین چند دهه اخیر نیز نزد مقدسین سنتی و متحجر هم عصر ما، رگه‌هایی از این استحقاف و دون منزلتی زن به وضوح قابل مشاهده بود.

در چنین شرایطی بود که استعمار و ایادی آن نیز که براساس سلطه‌طلبی خود در جستجوی راهها و شیوه‌های مناسب برای نفوذ فرهنگی و سیاسی در جامعه ما بودند، موقعیت زنان را بهانه قرار داده و با شعارهای مساوات، فرهنگ برهنگی و بی‌بندوباری را اشاعه دادند و در این راه حتی خشن‌ترین رویه‌های استعماری را نیز در قالب کشف حجاب رضاخانی به کار گرفتند. این منش که در دوره فرزند خلف رضایان، شکل تلطیف شده و زیرکانه‌تری به خود گرفت - در ادبیات شاهانه، تحت عنوان «فریبا» بودن زن از آن یاد شد. در منطق شاه، زن مدرن و زن آزاد از قیود مذهب، رسالتش فریبایی است و همه موانع موجود بر سر راه تحقق این رسالت، باید از سر راه برداشته شود. و بدین سان بود که نه تنها زنان بلکه نیم دیگر جامعه، یعنی مردان را نیز به بند افسون «فریبایی» کشاندند و خود شاهد بودیم که چگونه علاوه بر کباباره‌ها و رقااص خانه‌ها، و مجالس و محافل رسمی و غیر رسمی، معابر و میادین شهرها، پارکها، مراکز تفریحی، استخرها و سواحل دریا به صورت جلوه‌گاهی از این سیاست شاهانه، عملاً به عشرت‌تکده‌هایی در خدمت ابتذال و فساد و تخدیر نسل جوان تبدیل گردید.

زن فریبا، نسخه بدل و استعاری از تصویر زن در جامعه غربی است که متأسفانه در نسخه اصلی آن نیز کرامت و شخصیت واقعی زن در مسلخ فلسفه مادی غرب قربانی شده

تا «اقتصاد و لذت» این دو معبود و مقصود انسان غربی را فراهم آورد. بدین سان در تمدن غرب نیز زن تا حد زیادی یا در خدمت تبلیغ و فروش کالا است یا در خدمت تبلیغ و فروش خود و در هر حال او متاعی است در خدمت نظام سلطه که به سفارش «حاکم» ایفای نقش می‌کند.

با عنایت به ملاحظات فوق است که فروغ اندیشه و سترگی و عظمت عمل حضرت امام خمینی در احیای هویت اصیل زن مسلمان بهتر شناخته می‌شود. امام که خود از نزدیک برداشتهای متحجرانه از جایگاه زن به عنوان «ضعیفه» و عیال محبوس در اندرونی را شاهد بود و از سوی دیگر با تیزبینی خاص خود، نقش زن فریبا و ملعبه شاه و استعمار را در ابتذال و فساد و از خودبیگانگی و خودباختگی جوامع مسلمان به خوبی احساس می‌کرد، با سود جستن از کوثر زلال معارف اسلام ناب محمدی و تعمق و تأمل مجتهدانه در میراث گرانقدر سنت نبوی با تعالی ائمه معصومین - علیهم السلام - از موضع مرجع تقلید روشن ضمیر و مبارز به آنچنان درستی از نقش و مسئولیت زن دست یافت که تجلی و بروز آن را در احیای هویت زن مسلمان در انقلاب اسلامی شاهدیم. این تلقی از زن بود که علی‌رغم سالها کوشش و تلاش دستگاه‌های تبلیغاتی استعمار از یک سو و علی‌رغم حضور و وجود سنتهای متحجری که در هیأت وفاداری با اسلام ظاهر شده بود، زنان را آنچنان به صحنه کشید که از سوی خبرگزاریها و ناظرین و تحلیلگران، «انقلاب ایران» بعضاً به «انقلاب چادرها»، لقب گرفت و زنان نه فقط در تظاهرات براندازی رژیم شاه که در همه مراحل تصویب و تأیید و تثبیت نظام جمهوری اسلامی آرایش معتبر و کارساز شد و علی‌رغم عقب‌ماندگیهای ناشی از سیاستها و برداشتهای گذشته که مانع از رشد و شکوفایی درخور استعداد و قابلیت‌های زنان شده بود، با سرعتی پرشتاب به جبران گذشته پرداخته؛ در صراط منتهی به اخذ و اکتساب شأن و جایگاه مناسب، گامهای بسیار مؤثری را برداشتند.

نماد ارزشمند و بسیار گویای نقش زن در جامعه اسلامی مورد نظر امام را در ترکیب هیأت اعزامی از جانب ایشان برای تسلیم پیام تاریخی به «گورباچف»، رهبر وقت اتحاد جماهیر شوروی سابق می‌توان ملاحظه کرد. حضرت امام به نحوی سمبلیک، در هیأتی

مرکب از «روحانی، دانشگاهی و زن» «مرگ کمونیسم» را به جهانیان ابلاغ و اعلام نمودند و شاید به توان ادعا کرد این ترکیب خود حامل پیامی به صحت و درستی پیش‌بینی معجزه‌آسای آن پیر فرزانه در فروپاشی بلوک شرق باشد و آن اینکه احیای اسلام و قدرت آینده جهان به دست با کفایت این سه قشر نهاده شده و در پرتو درک درست و انجام رسالت در خور آنان است که رضوان انقلاب جهانی اسلام، بر خرابه‌های کمونیسم و سرمایه‌داری، به شکوفه خواهد نشست.

سیره عملی، فرمایشات و مواضع روشنگر و فتاوی‌ راهگشای ایشان در این زمینه که ضمن وفاداری تام به اصول و محکمت دین در چارچوب حقوق مسلم شرعی بیان شده می‌تواند راهنمای عملی نسلی باشد که به جایگاه حقیقی زن می‌اندیشند. آنان که از محدودیتها و بی‌منزلیتهای سنتی که متأسفانه در بسیاری از کشورهای مدعی اسلام به نام شرع بر زن اعمال می‌شود بیزارند و در عین حال مواضع افراطی مدعیان حقوق زن که با ادعای موهوم تساوی حقوق، بی‌تفاوت‌های طبیعی و فطری را نیز انکار نموده، و عملاً در مسیر اضمحلال خانواده و کانونهای معیشتی اخلاق گام برمی‌دارند، روح حقیقت طلبشان را ناکام می‌گذارد. با رجوع به این مجموعه که قرار است در اختیار زنان قرار گرفته، با اندیشه مردی از سلاله زهرای مرضیه مواجه خواهند بود که در منظر وی، زن در این انسان و مظهر تحقق آمال بشر است و از دامن وی مرد به معراج می‌رود. تا آنجا که می‌فرماید اگر زنان شجاع و انسان‌ساز از ملتها گرفته شوند، ملتها به شکست و انحطاط کشیده می‌شوند. هموست که با روشن‌اندیشی خاص خود، بدون آنکه از سنت سلف و فقه مرسوم فاصله گرفته باشد، مشکل یا معضل حق زن در امر طلاق را که بویژه مورد تبلیغات سوء مغرضین نیز قرار داشت، از طریق حق «توکیل در طلاق» قابل رفع دانست.

اینک مجموعه فرمایشات و پیامهای گرانقدر آن حضرت در این خصوص که با همکاری مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (واحد امور فرهنگی خواهران) تنظیم شده است فرا روی طالبان قرار می‌گیرد. در مورد نحوه تنظیم این مجموعه لازم است اشاره شود که قطعات منتخب ذیل هر عنوان، بر اساس توالی زمان صدور آن تنظیم شده، به استثنای قطعاتی که از کتب تألیفی آن حضرت گرفته شده است که مأخذ کامل آنها

ذیل هر یک از قطعات ذکر شده است، در مورد پیامها و سخنرانیها، فقط به ذکر تاریخ آن اکتفا شده ولی برای تسهیل مراجعه احتمالی محققین به صدر و ذیل مطالب، آدرس کامل مطالب مأخوذه نیز در پایان کتاب آورده شده است.

معاونت پژوهشی

مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (س)

www.ketab.ir